

NÄKÖKULMIA RIKOSTAUSTAISTEN HENKILÖIDEN TYÖHÖN KUNTOUTUKSEEN¹⁾

Johdanto

Rikosseuraamusasiakkaiden kuntoutukseen on 2000-luvulla kiinnitetty erityistä huomiota. Lähtökohdiana on ollut havainto siitä, että rangaistuksen aikaisen kuntoutuksen avulla voidaan olennaisesti vähentää uusintarikollisuuden riskiä. Viime vuosina on yhä enemmän korostettu suunnitelmallista ja asettaista vapautumista sekä rikollisuudesta irrottautumisen prosessia, jolloin kuntouttavan toiminnan keskiöön nousevat myös muun muassa arjenhallintaan, asumiseen, palvelujatkumoihin sekä toimeentuloon ja työhön liittyvät kysymykset.

Tässä kirjoituksessa tarkastelemme rikostaustaisten henkilöiden työllistymiseen ja työhön kuntoutukseen liittyviä kysymyksiä tutkimuskirjallisuuden sekä rikosseuraamusalan käytänteitä ja kehittämistä koskevan materiaalin pohjalta. Tarkastelemme aluksi rikostaustaisten henkilöiden työllisyystilannetta ja siihen liittyviä yksilötaisoisia haasteita Suomessa. Seuraavaksi kuvaamme rikostaustaisten henkilöiden työhön kuntoutusta ja sen kehittämistä sekä tehtyjen toimien yksilötasoisesta vaikuttavuudesta saatavissa olevaa tietoa. Lopuksi pohdimme, miten rikostaustaisten työhön kuntoutusta

voisi kehittää olemassa olevia resursseja paremmin hyödyntäen.

Rikostaustaisten työllisyystilanne ja työllistymisen haasteet

Suomalaisten rikosseuraamusasiakkaiden työmarkkinasidos on varsin heikko ja pohjoismaisen vertailun perusteella heikempi kuin Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa (Aaltonen ym. 2017). Danielssonin ja Aaltosen (2017) tutkimuksen mukaan vangit ovat heikosti integroituneita työmarkkinoille jo ennen vankeustuomiota, ja tilanne vielä pahenee ajan kuluessa, erityisesti yli 25-vuotiaiden osalta. Työssä olevien osuus on pienin varkaus-, petos- ja huumausainerikoksista epäiltyjen keskuudessa, kun taas esimerkiksi liikenne rikoksista epäillyistä suurin osa on työssä (Aaltonen 2018).

Myös työmarkkina-aseman ja seuraamuksen ankaruuden välillä on havaittu yhteys siten, että työssä olevien osuus on pienin ehdottomasti tuomittujen keskuudessa (Danielsson & Aaltonen 2017). Toisaalta myös esimerkiksi ehdolliseen tuomioon ja valvontaan tuomittujen keskuudessa noin puolet (53 %) on työttömiä ja vain 12 prosenttia työssä. Vastaavasti yhdyskuntapalvelua suorittavista 56 prosenttia on työttömiä ja 27 prosenttia työssä. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2017, 49–50.)

Heikko työmarkkinatilanne ei ole erilli-

1) Katsaus on tehty osana VIERTO-hanketta (Vier-to – Vapautuva itsenäistä elämää rakentamaan, työhön ja osalliseksi -hanke, ESR 2017–2020).

nen ilmiö, vaan rikosseuraamusasiakkaat kärsivät monista psykososiaalisista ja terveydellisistä ongelmista ja heidän työkykynsä liittyy monia haasteita. Suuri osa vangeista on päihdeongelmaisia, ja päihdeasiakkaiden keskuudessa rikostaustaiset henkilöt muodostavat erityisen heikossa asemassa olevan ihmisryhmän. Rikostaustaisista päihdetyön miesasiakkaista valtaosa on työttömiä (61 %) tai työvoiman ulkopuolella (31 %). Lisäksi suurin osa heistä on vailla toisen asteen koulutusta: viisi prosenttia ei ole käynyt peruskoulua loppuun ja 73 prosentilla on koulutuksena pelkkä peruskoulu. (Pitkänen ym. 2016, 77–78.) Kaiken kaikkiaan vain noin puolet miesvangeista (54 %) ja kolmannes naisvangeista (36 %) on täysin työkykyisiä (Joukamaa ym. 2010, 74). Myös oppimisvaikeudet ovat erittäin yleisiä rikosseuraamusasiakkailla (Tuominen 2018).

Rikostaustaisten työhön kuntoutus ja työllisyyden edistäminen

Rikostaustaisten työhön kuntoutusta ja työllisyyden edistämistä tehdään monilla tasoilla ja sitä tekevät monet tahot. Rikosseuraamuslaitoksen osalta keskeisellä sijalla on työtoiminta, koulutus, yhdyskuntapalveluun liittyvä työ sekä kuntoutus ja vapautumisen valmistelu. Vuonna 2017 vankiloiden työtoimintaan osallistui päivittäin keskimäärin 956 henkilöä eli noin kolmannes vangeista, koulutukseen osallistui 221 henkilöä ja yhdyskuntapalvelua suoritti keskimäärin 1096 henkilöä (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2017, 40, 43; Opiskelu). Käytännössä vankityötä tehdään vankiloiden taloushuollossa, kiinteistöjen hoidossa sekä vankiloiden tuotantotoiminnassa ja avolaitostyönä, ja opinnot voivat olla joko yleissivistäviä tai ammatillisia. Vapautumisen valmistelu puolestaan on kokonaisuus, johon liittyy muun muassa moniammatillista palvelutarpeen arviointia, vapauttamissuunnitelman laadintaa sekä verkostoyhteistyötä.

Normaalisuusperiaatteen mukaisesti pyrkimyksenä on, että vankiloiden työtoiminta vastaisi yleisesti yhteiskunnassa tehtävää työtä ja tuomituilla olisi sama oikeus koulutukseen kuin muillakin kansalaisilla (Opis-

kelu; Työtoiminta). Vankilasta vapautumisen jälkeen rikostaustainen henkilö on normaaliin kunnallisten palvelujen ja työvoimapolkujen piirissä. Vapautuvan vangin työllistymisen näkökulmasta olennaista olisi vankilassa tehtävän työn ja verkostoyhteistyön ohella myös se, että työvoimahallinnon sähköiset palvelut olisivat vankien saavutettavissa, mikä ei nykyisellään toteudu (Uusintarikollisuuden vähentäminen rangaistusaikana ja sen jälkeen 2016, 47).

Rikosseuraamuslaitoksen kuntouttavista ohjelmista erityisesti Equal-hankkeessa kehitetty Ajattelutaitoa työpaikalle (ATT)-ohjelma pyrkii vahvistamaan rikoksenteikijän työelämävalmiuksia. ATT on kognitiivis-behavioraalinen ohjelma, joka on tarkoitettu henkilöille, joilla on työllisyyteen ja koulutukseen liittyviä tavoitteita. Ohjelman avulla pyritään lisäämään osallistujien ajattelutaitoja ja sitä kautta parantamaan heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Käytännössä ohjelma toteutetaan 6–10 henkilön ryhmässä ja se sisältää kahdeksan istuntoa ja tehtäviä. (Ajattelutaitoa työpaikalle. Teoriaosa.) Lisäksi muun muassa Kriminaalihuollon tukisäätiössä kehitetyn Oppimisvaikeuksista vapaaksi-käytännön (Gullman ym. 2011) avulla voidaan tukea rikosseuraamusasiakkaiden työelämävalmiuksien kehittämistä.

Suomessa on tällä vuosituhannella toteutettu lukuisia rikostaustaisten työllisyyteen liittyviä hankkeita. 2010-luvun jälkipuoliskolla on ollut käynnissä ainakin toistakymmentä hanketta, joissa pyritään vahvistamaan rikostaustaisten työelämävalmiuksia ja tukemaan työllistymisessä. Erityisesti useat järjestöt (esim. Kriminaalihuollon tukisäätiö, KRIS-Suomen jäsenyhdistykset, Silta-Valmennusyhdistys ry, ViaDia ry) ovat olleet hyvinkin aktiivisia rikostaustaisten työllisyyteen liittyvän kehittämis- ja hanke-toiminnan saralla. Rahoittajina ovat olleet erityisesti RAY/STEA ja ESR.

Hankkeiden painotukset vaihtelevat, mutta keskeisiä elementtejä niissä ovat muun muassa osallisuuden ja arjentaitojen tukeminen, työelämävalmiuksien vahvistaminen ja työhön valmentaminen sekä palveluohjaus ja verkostoyhteistyö TE-toimistojen, TYP-palvelun ja muiden toimijoiden kanssa. Hank-

keet ovat sisältäneet vaihtelevassa määrin sosiaalisen ja ammatillisen kuntoutuksen elementtejä. Jotkut hankkeet (esim. KRIS-Suomen jäsenyhdistysten Move On! -hankkeet) ovat keskittyneet vahvemmin työllistymistä kohti vieviin palveluketjuihin. Joissakin hankkeissa taas painottuu kokonaisvaltainen tukeminen ja työmarkkinavalmiuksien parantaminen, jolloin myös hankkeen asiakasryhmä voi olla laajempi kuin pelkästään rikostaustaiset asiakkaat. Esimerkiksi ViaDian Varikko-hankkeessa kehitettiin matalan kynnyksen päivä- ja työtoimintamallia sekä sosiaalista isännöintiä. Siinä kohderyhmänä olivat väestöryhmät, joiden sosiaalinen osallisuus on uhatuin ja jotka tarvitsevat työ- ja toimintakyvyn parantamista ja sosiaalisen osallisuuden tukemista, ennen kuin työllistyminen avoimille työmarkkinoille on mahdollista. Joissakin hankkeissa (esim. Kriminaalihuollon tukisäätöön Maalinnotus-hankkeessa ja Jokela-ryhmässä) nimenomaan työtoiminta on keskiössä.

Työhön kuntoutuksen vaikuttavuus

Vankitoiminnan vaikuttavuutta on Suomessa tarkasteltu lähinnä uusintarikollisuuden näkökulmasta. Tynin (2015) väitöskirjatutkimuksen mukaan kuntouttaviin ohjelmiin (seksuaalirikollisille suunnattu STOP-ohjelma sekä ajattelun valmiuksia kehittävä Cognitive Skills -ohjelma) osallistuminen ei merkitsevästi vähennä uusintarikollisuutta suhteessa kontrolliryhmään. Tutkimuksen perusteella suljetuissa ja avovankiloissa vankitoimintoihin (työtoiminta, koulutus, kuntoutus yms.) osallistumisen määrä ei myöskään vaikuta merkitsevästi uusintarikollisuuden riskiin.

Rikosseuraamuslaitoksen ja Helsingin kaupungin yhdessä toteuttama *kuntouttavan vankityön ohjelma* (KUVA) on yksi harvoista rikostaustaisen työllistymistä tukevista toimintamalleista, joiden vaikuttavuutta on arvioitu verrokkiryhmää käyttäen. Ohjelma alkaa avovankilassa olon aikana (Suomenlinnan osasto) ja jatkuu vapautumisen jälkeen, ja se sisältää työhönperehdyttämisjakson ja sen jälkeen varsinaista työtä sekä tarvittavassa määrin päihde- ja muita palveluita ja

tukea vapautumisen jälkeiseen asumiseen. (Kuntouttava vankityö -ohjelma, KUVA.) Ohjelman arviointi osoittaa, että ohjelman loppuun käyminen on yhteydessä vähäiseen uusintarikollisuuteen sekä muihin myönteisiin vaikutuksiin. Lisäksi KUVA:ssa vietetyn työjakson pituus on yhteydessä parempaan työmarkkinatilanteeseen kaksi vuotta KUVA:n jälkeen. Toisaalta suurin osa ohjelman loppuun suorittaneista (63 %, 19/30) oli tarkastelujakson päättyessä työttömänä, mikä kertoo asiakasryhmän haasteista työllistyä avoimille työmarkkinoille. (Virta 2013.)

Hanketoiminnan osalta raportointi on ollut vaihtelevaa, ja varsinaista vaikuttavuustietoa on vähän. Määrällisten tulosten näkökulmasta työhön ja työvoimapalveluihin ohjaamista korostavat hankkeet ovat olleet kohtalaisen tuloksellisia. Esimerkiksi vuonna 2017 KRIS-Oulu ry:n Move On! -hanke pölytti yhteensä 29 lainrikkoojaa ja muuten vaikeasti työllistettävää nuorta henkilöä opintoihin, välityömarkkinoille ja työelämään (Move On! -hanke), ja KRIS-Etelä-Suomi ry:n Move On! -hanke puolestaan solmi 43 työsuhdetta (näistä 13 palkkatuella) 34 henkilölle sekä 38 työkokeilujaksoa 25 henkilölle (Seljänperä 2018). ViaDian Varikko-hankkeessa, joka tarjosi monipuolista työ- ja kuntouttavaa toimintaa, omaohjaajapalvelua ja sosiaalista isännöintiä rikostaustaisille ja muille haasteellisessa elämäntilanteessa oleville, 39 prosenttia osallistujista eli 67 henkilöä eteni työ-, koulutus- ja/tai elämänhallinnan asioissa myönteiseen suuntaan (Varikko Pohjois-Karjala -projekti 2015–2017, 27). Sitä vastoin joissakin intensiivistä sosiaalista kuntoutusta tarjoavissa toiminnoissa määrälliset tulokset ja vaikuttavuus ovat saattaneet rajautua vuositason muutamiin asiakkaisiin. Toisaalta pientäkin asiakasmäärää koskeva vaikuttavuus voi olla merkittävää paitsi yksilötasolla, myös taloudellisesti (ks. Borg 2013).

Pohdintaa

Rikostaustaisten henkilöiden työmarkkinatilanne on Suomessa heikko. Heidän työllistymiseensä liittyy monia yksilötasoisia haasteita, kuten päihdeongelmat ja elämän-

hallinnan ongelmat, oppimisvaikeudet ja vähäinen koulutus. Katsauksemme perusteella rikostaustaisille suunnattua työhön kuntouttavaa toimintaa on tehty ja tehdään kohtalaisen laajasti. Keskeisellä sijalla ovat Rikosseuraamuslaitoksen toiminta ja erilaiset paikalliset käytänteet ja hankkeet. Kuitenkin luotettava tutkimustieto toimien vaikuttavuudesta on vähäistä.

Ruotsalaisen (2006, 63) yli kymmenen vuotta sitten tekemän analyysin mukaan vapautuvien vankien työllistämiseen liittyvät hankkeet eivät ole pystyneet täyttämään asiakasmääriin ja työllistämiseen liittyviä tavoitteitaan, ja välittömän työllistymisen sijasta on tyydytty tavoittelemaan valmiuksien kehittymistä. Hankkeet eivät ole myöskään onnistuneet vakiinnuttamaan toimintaansa ja levittämään toimintamalliaan. Ruotsalainen pohtii, onko hankkeiden organisatorinen perusta sellainen, ettei niistä löydy riittävää intressiä työmarkkinanäkökulmaiseen toimintaan. Tällaista pohdintaa voidaan pitää edelleen ajankohtaisena. Rikostaustaisten työllistymiseen liittyvä hanketoiminta näyttäytyy edelleen hajanaisena kokonaisuutena, eivätkä kehitetyt innovaatiot useinkaan vakiinnuta asemaansa Rikosseuraamuslaitoksen, kuntien tai työvoimahallinnon käytänteissä. Kokeemukset osoittavat, että esimerkiksi Rikosseuraamuslaitoksen tai työvoimahallinnon mukanaolo hankekumppanina tai toiminnan akkreditointi osaksi Rikosseuraamuslaitoksen toimintakokonaisuutta ei vielä takaa toiminnan vakiintumista tai leviämistä. Toisaalta osa hankkeista on saanut jatkoa uusina hankkeina, ja hankkeissa syntynyt tieto ja osaaminen ovat kumuloituneet joissakin järjestöissä.

Vaikuttavuuden näkökulmasta olisi perusteltua kohdentaa kehittäminen erillisten paikallisten ja määräaikaisten kokeilujen sijasta olemassa olevien resurssien tehokkaampaan hyödyntämiseen. Ensinnäkin *vankiloiden työtoiminta* koskee päivittäin noin tuhatta henkilöä, ja toimintaa kehittämällä olisi mahdollista saavuttaa laajaa vaikuttavuutta. Työtoimintaa on kritikoitu painotuksiltaan, toimintatavoiltaan ja välineiltään vanhentuneeksi, mutta toisaalta siihen

liittyy vahvaa kehittämistä. Tavoitteena on työtoiminnan kynnyksen madaltaminen ja työtoiminnan liittäminen kiinteämmin osaksi suunnitelmallista kuntoutusprosessia. Keskeistä on myös työtoiminnan henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä työtoiminnan opinnollistaminen. (Ammatillinen koulutus ja työelämätaidot 2017.) Niiden avulla pystytään vastaamaan rikostaustaisten heikon koulutustason haasteeseen.

Tarvitaan myös entistä huolellisempaa vapautumisen suunnittelua ja valmistelua, mikä vaatii *palveluohjauksellisen ja paneutuvan työotte*n juurruttamista vankiloihin. Tämä tarkoittaa erityistyöntekijöiden työtapojen kehittämisen ohella kulttuurista muutosta, jotta myös valvontatyötä tekevät Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet näkisivät päivittäisen työnsä turvallisuusnäkökulman ohella myös kokonaisvaltaisen kuntoutuksen ja ohjaamisen näkökulmasta. Kehittämisessä voitaisiin myös painottaa työllisyysteeman merkitystä osana rangaistusajan suunnitteluun liittyvää työskentelyä.

Samaten *valvottua koevapautta* voisi hyödyntää entistä suunnitelmallisemmin rikostaustaisten henkilöiden työllistymisen edistämisessä. Valvotun koevapauden aikana henkilö asuu vankilan ulkopuolella, mutta hänen liikkumistaan ja päihteettömyyttään kontrolloidaan. Siten valvotussa koevapaudessa olevan henkilön työllistäminen on työnantajan näkökulmasta varsin turvallinen vaihtoehto. Koevapaudessa olevien vankien työpanosta voisikin markkinoida potentiaalisille työnantajille.

Työllistymisen tukemisessa voitaisiin hyödyntää enemmän myös *ammattillisen kuntoutuksen* olemassa olevia mahdollisuuksia. Suomalaiset tutkimukset ovat osoittaneet ammatillisten kuntoutuspalvelujen hyödyllisyyden asiakkaiden elämänlaadun, koetun terveyden ja koetun työkyvyn näkökulmasta (Vaden ym. 2018), joskaan asiaa ei ole tutkittu rikostaustaisten osalta. Kuitenkin voidaan olettaa, että ammatillisen kuntoutuksen elementit tarjoavat hyvän pohjan myös rikostaustaisten työhön kuntoutukselle, kunhan huolehditaan asiakkaiden ohjautumisesta työvoimapalvelujen piiriin, mistä on myös hankkeissa saatu hyviä kokemuk-

sia. Vapautuvien vankien poluttamisessa työmarkkinoille olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää systemaattisemmin olemassa olevia työllistymismahdollisia ja näihin liittyviä verkostoja, kuten yhdyskuntapalvelussa palvelupaikkoina toimivia julkisyhteisöjä. Myös erilaisten työnetsijöiden, työkykykoordinaattoreiden ja työhön valmentajien tuella voidaan edistää työmarkkinoiden ja osatyökykyisten toiveiden ja tarpeiden kohtaamista (Ala-Kauhaluoma ym. 2017, 79).

Elämänhallinnan haasteita omaavien henkilöiden osalta työllistymisen prosessi etenee vaihteittain esimerkiksi harjoittelujaksosta työllistymiseen työkokeilun ja palkkatuen turvin. Jotta tämä olisi mahdollista, tarvitaan *sosiaalista kuntoutusta*, jossa työhön valmentaminen ja esimerkiksi työpajatoiminta yhdistyy arjen ja asumisen tukeen sekä tarvittaviin päihde- ja muihin palveluihin. Rikostaustaisille suunnattuja sosiaalisen kuntoutuksen palveluita on saatavilla joillakin paikkakunnilla, mutta alueelliset erot palvelutarjonnassa ovat huomattavia.

Tulosten merkitys: Katsaus tuo esiin sen, että rikostaustaisten työllistymiseen liittyy monia yksilötasoisia haasteita ja työhön kuntouttavan toiminnan vaikuttavuudessa ja sen arvioinnissa on edelleen kehitettävää. Katsauksessa esitettyjä näkökulmia voidaan hyödyntää tässä kehittämisessä. Erityisesti vankiloiden työtoimintaa, palveluohjauksellista työotetta ja valvotun koevapauden käyttöä kehittämällä sekä ammatillisen ja sosiaalisen kuntoutuksen keinoja hyödyntämällä olisi mahdollista tehostaa rikostaustaisten työhön kuntoutusta.

Avainsanat: työhönvalmennus, rikosten tekijöiden kuntoutus, kuntouttava työtoiminta

Teemu Rantanen, VTT, dosentti, yliopettaja, Laurea-ammattikorkeakoulu

Janika Lindström, lehtori, Laurea-ammattikorkeakoulu

Lähteet

- Aaltonen M (2018) Työttömyys ja rikollisuus. Työttömyyden yhteys rikoskäyttäytymiseen rekisteriaineistojen ja viimeaikaisen kansainvälisen tutkimuksen valossa. Haaste 1, 7–9.
- Aaltonen M, Skardhamar T, Nilsson, A, Højsgaard Andersen L, Bäckman O, Estrada F, Danielsson P (2017) Comparing Employment Trajectories before and after First Imprisonment in Four Nordic Countries. *British Journal of Criminology* 57, 4, 828–847. DOI: 10.1093/bjc/azw026
- Ajattelutaitoa työpaikalle. Teoriaosa. Viitattu 23.8.2018: <http://docplayer.fi/8573994-Ajattelutaitoa-tyopaikalle-teoriaosa.html>
- Ala-Kauhaluoma M, Kesä M, Lehikoinen T, Pitkänen S, Ylikojola P (2017) Osatyökykyisistä osaavaa työvoimaa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 42.
- Ammatillinen koulutus ja työelämätaidot. Työtöiminnan kehityssuunnat vuosille 2018–2020 (2017) Rikosseuraamuslaitos.
- Borg P (2013) Laskelma KUVAn vaikutuksista uusintarikollisuuteen ja vankilakustannuksiin. Liite teoksessa Virta L, KUVA – Selville vesille. Kuntouttava vankityö -ohjelman arviointi. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 5, 54–56.
- Danielsson P, Aaltonen M (2017) Vankeusrangaistukseen tuomittujen työmarkkinoille osallistuminen seuraamuksen jälkeen. *Yhteiskuntapolitiikka* 82, 5, 538–548.
- Gullman M, Sunimento K, Poutala P (2011) Oppimisvaikeuksista vapaaksi -hankkeen loppuraportti. Monisteita 3. Kriminaalihuollon tukisäätiö.
- Joukamaa M ja työryhmä (2010) Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Perustulosraportti. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1, Helsinki, Rikosseuraamuslaitos.
- MoveOn! -hanke. Kris-Oulu. Viitattu 23.8.2018: <https://kris.fi/kris-oulu-ry/moveon-hanke/>
- Kuntouttava vankityö -ohjelma (KUVA) Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 23.8.2018: [http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/opiskelu.html](http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/muusosiaalinenkuntoutus/kuntouttavavankityo-ohjelmakuva.html)
- Opiskelu. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 23.8.2018: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/opiskelu.html>
- Pitkänen T, Kaskela T, Tyni S, Tourunen J (2016) Päihdehoitoon hakeutuneiden rikollisuus. Rekisteri- ja hoitotietoihin perustuva seurantatutkimus vankeusrangaistukseen tuomituista päihdehoidon asiakkaista. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1. Helsinki, Rikosseuraamuslaitos.
- Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2017 (2018) Helsinki, Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 23.8.2018: http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-tilastollinenvuosikirja/xD59k9cWF/RISE_Tilastoja_2017.pdf
- Ruotsalainen J (2006) Kuntouttava vankityö. Selvitys työhönkuntouttamisen roolista vankeinhoidossa. Raportteja 2. Kriminaalihuollon tukisäätiö.
- Seljänperä J (2018) Henkilökohtainen tiedonanto sähköpostitse 13.6.2018.
- Tuominen T (2018) Neurocognitive deficits, academic difficulties and substance dependence among Finnish offenders: connections to recidivism and implications for rehabilitation. *Annales*

Universitatis Turkuensis B 453. Turku, University of Turku.

Tyni S (2015) Vankeinhoidon vaikuttavuus. Onko kuntoutukselle tilastollisia perusteita? Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1. Helsinki, Rikosseuraamuslaitos.

Työtoiminta. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 23.8.2018: <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/tyotoiminta.html>
Uusintarikollisuuden vähentäminen rangaistusaikana ja sen jälkeen (2016) Tuloksellisuustarkastuskertomus. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 18. Helsinki.

Vaden V-M, Toikka T, Tuominen U, Rättö H, Reiterä T (2018) Kuntoutuksen hyödyn arviointi: Kuntoutuksen vuonna 2016 päättäneiden alku- ja lopputilanne. Kansaneläkelaitos.

Varikko Pohjois-Karjala -projekti 2015–2017. Projektin erillinen loppuraportti. Viadia Joensuu ry.

Virta L (2013) KUVA – Selville vesille. Kuntouttava vankityö -ohjelman arviointi. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 5. Helsinki, Rikosseuraamuslaitos.

Päivitä osaamistasi!

OPISKELE KUNTOUTUKSEN ASiantuntijaksi!

AMK-TUTKINTO MONIMUOTO

Kuntoutuksen ohjaaja

Hakuaika 20.3.–3.4.2019 • hakeminen: opintopolku.fi

YLEMPI AMK / MASTER -TUTKINTO

Rehabilitation

Hakuaika 13.–3.4.2019 • hakeminen: studyinfo.fi

Lisätietoja ja hakuohjeet: samk.fi/haku

Satakunnan ammattikorkeakoulu

